

TÜRKİYE'DE TERMAL TURİZMİ SEMPOZYUMU

NAZMI KOZAK

Anadolu Üniversitesi Bolvadin Meslek Yüksek Okulu ile Bolvadin Belediyesi, 30 Eylül 1992 tarihinde "Türkiye'de Termal Turizmi Sempozyumu"nu düzenlediler. "Bolvadin'in Kurtuluşu ve Geleneksel 8. Kaymak Şenlikleri Haftası" dolayısıyla Bolvadin Belediyesi'nin gerçekleştirdiği bir dizi sosyal ve kültürel aktivitelerin devamı niteliğinde düzenlenen sempozyum, termalturizm alanında çalışmalarını bulan bilim adamı, araştırmacı ve özel sektör temsilcilerinin katılımıyla yapıldı. Bolvadin Belediyesi Heybeli Termal Tesisleri'nde ger-

çekleştirilen sempozyuma toplam sekiz konuşmacı katıldı ve birer bildiri sundu.

Başkanlığını Anadolu Üniversitesi İ.İ.B.F. İktisat Bölümü öğretim üyelerinden Prof.Dr. Nejat Berberoğlu'nun yaptığı sempozyumda ilk konuşma Hacettepe Üniversitesi Uluslararası Karst Su Kaynakları Uygulama ve Araştırma Merkezi'nden Doç.Dr. Şakir Şimşek tarafından yapıldı. Doç.Dr. Şimşek, "Türkiye'de Termal Kaynak Kullanımı ve Bolvadin - Heybeli Kaynağının Önemi"

başlığı altında sunduğu bildirisinde şu görüşlere yer verdi: "Yurdumuz termal kaynaklar, maden suları ve içmeceler bakımından dünya üzerinde en önde gelen ülkeler arasında bulunmaktadır. Türkiye'de kaplıca geleneği bulunmasına rağmen, termal kaynakların bulunduğu yerlerde yeterince modern tesis kurulamamıştır. Ancak son yıllarda ülkemiz turizm etkinlikleri ile yatırımların teşviki ve halkın tedavi amacıyla kullanma talebi de bu kaynaklara olan ilgiyi önemli ölçüde artırmıştır. Bu

Nizametten Şentürk

önemli kaynakların birisi de Afyon-Bolvadin-Heybeli sahasında görülmektedir. Termal kaynak olarak debi ve sıcaklığı (57 °C) olan ve coğrafik bakımdan önemli bir konumda yer alan Heybeli Termal Alanı'nın gerek tesis, gerekse işletme açılarından değerli bir örnek teşkil etmesi beklenmektedir."

Sempozyumun ikinci konuşmacısı olarak kürsüye gelen MTA

Genel Müdürlüğü Enerji Dairesi Başkanı Nizamettin Şentürk de "Türkiye'de Termal Kaynaklar ve Bolvadin-Heybeli Kaplıcalarının Jeotermal Özellikleri" başlığını taşıyan bildirisini sundu. Şentürk bildirisinde MTA Genel Müdürlüğü'nün bu alandaki çalışmalarını anlattı. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün gerçekleştirmekte olduğu sondajlar sonucunda şu an 700 dolayında termal kaynak grubu bulunduğu-

nu açıklayan Şentürk, bu sayının her geçen gün artmakta olduğunu söyledi. Konuşmasının ikinci bölümünde Bolvadin-Heybeli termal sahasının jeotermal özelliklerini anlatan Şentürk, bu sahada açılan kuyularla kaynak debisinin beş misli arttırıldığını belirtti. Nizamettin Şentürk, Heybeli termal sahasında gerçekleştirilecek olan yatırımların planlama aşamalarında termal kaynak koruma alanlarının dikkate alınmasını istedi ve yetkilileri bu konuda uyardı.

"Jeotermal Kaynakların Alternatif Kullanımı" adlı bildiriyle sempozyuma katılan ORME Jeotermal A.Ş. Yönetim Kurulu başkanı Orhan Mertoğlu konuşmasında, jeotermal kaynakların termal turizme entegre olan diğer kullanım alanları üzerinde durdu. Mertoğlu konuşmasının bir bölümünde şu görüşlere yer verdi: **"Jeotermal enerji temiz enerjidir; üretim, ısı değişimi, ısıtma, elektrik ve re-injeksiyon yapılması durumunda jeotermal enerji çevreyi kirletmez. Jeotermal enerji ile;**

- 1) elektrik enerjisi üretilir,
- 2) ısıtma yapılır (şehir, sera, konut, ev, otel vb.)
- 3) soğutma yapılır,
- 4) kaplıca amaçlı olarak kullanılır (termal turizmde),
- 5) kimyasal maddeler üretilir."

Dünyada halen 600 MW civarında elektrik enerjisinin jeotermal enerjiden üretildiğine dikkatleri çeken Orhan Mertoğlu, jeotermal enerji ile ısıtma uygulamalarının ilk kez ABD'de gerçekleştirildiğini ve dünyanın pek çok ülkesinde jeotermal enerji ısıtması yapıldığını söyledi. Mertoğlu, İrlanda'nın başkentinin tümüyle jeotermal enerji ile ısıtıldığını, bu alanda Türkiye'de de Balıkesir Gönen'de

Dr. Ali Yaman

1987 yılından beri 1400 konut ısıtma eşdeğerinde termal tesislerin, evlerin, sera ve tabakhanelerin prosesinde suyun ısıtılması uygulamaları başarıyla gerçekleştirilmekte olduğunu vurguladı. Konutların 24 saat kullanılan sıcak suyun temin ve ısıtılması için ayda 130 bin lira işletme gideri ödenmekte olduğunu söyledi. Jeotermal enerji ile ısıtmanın en ekonomik uygulama olduğunu ve diğer yakıtlarla (doğal gaz) ısıtmaya göre en az 10 misli daha ucuz olduğunu vurgulayan Meretoğlu, Türkiye'de konunun önemi anlaşıldığından Kırşehir, Simav, İzmir, Afyon, Aydın gibi illerimizde konut ısıtma çalışmalarının devam ettiğini ve en yakın bir tarihte Kütahya'nın-Simav ilçesinde 6500 konut 1. kademesinin jeotermal enerji ile ısıtılmasının başlanacağını ifade etti.

Turizm Bakanlığı Sağlık ve Termal Turizm Koordinatörü Dr. Toros Özbek sempozyuma "Sağlık Turizmi Kapsamında Termal Turizmin Türkiye'deki Önemi ve Yeri, Bolvadin-Heybeli Kaplıcalarının Sağlık ve Termal Turizm Açısından Değerlendirilmesi" başlığını taşıyan bildiriyle katıldı. Dr. Özbek konuşmasına termal turizmin önemini anlatarak başladı. Dünyanın pek çok ülkesinde termal turizmin giderek önemsenen bir sektör haline geldiğini vurgulayan Dr. Özbek, Almanya, Macaristan, Japonya ve son yıllarda da Çin ve ABD'nin bu alanda önemli tesis yatırımları gerçekleştirdiğini açıkladı. Türkiye'de termal turizm sektörünün hızla geliştiğini iki özel sektör ile 18 kamu yatırım çalışmalarının devam ettiğini, termal turizmin bu nedenle iç turizme lokomotif görevi yapacağını açıkladı. Türkiye'de kıyı ve tarih turizminde yoğunlaşan turizmin termal turizmle entegre edilerek, 12 ay turizm yapılmasının gerektiğini, mevcut 170

TÜRKİYE İÇİN TERMAL TURİZM NİÇİN ÖNEMLİDİR?

- ◆ Türkiye'de termal kaynak potansiyeli oldukça fazladır. Toplam olarak 1500 dolayında termal kaynak bulunmaktadır. Yapılan hesaplamalara göre bu kaynak potansiyeli bir günde 1 milyon kişiye hizmet sunabilecek düzeydedir.
- ◆ Termal turizm, diğer turizm çeşitleri ile çok kolay entegrasyona gidilebilen bir alandır.
- ◆ Termal turizm turizm mevsiminin tüm bir yıla yayılmasını sağlar. Bu nedenle, yaz aylarında deniz-kum-güneş turizmine hizmet eden otellerde istihdam edilen personel kış aylarında termal tesislere kaydırılabilir.
- ◆ Termal turizm geri kalmış yörelerin kalkınmasında önemli rol oynayacak potansiyele sahiptir.
- ◆ Termal turizm ile yeni iş alanları açılır. Emek-yoğun niteliği ile bu alanda büyük istihdam alanları yaratılabilir.
- ◆ Termal turizm, dış turizmin hizmetine sunulan turizm arz kaynaklarını çeşitlendirir. Böylelikle dış turizme dönük çalışan sektörün riski azalır.
- ◆ Termal turizm, en başta kendi insanımızın sağlığı açısından önemlidir. Dinlenen, ağrılarından arınan insanların daha verimli oldukları bilimsel araştırmalar ile kanıtlanmıştır.
- ◆ Termal turizm, atıl durumdaki taşra sermayesini harekete geçirebilir.

kaplıcanın standartlara göre rehabilite edilerek, gerek tesis ve gerekse büyük termal kaynak potansiyelinin değerlendirilmesi ile turizmde önemli bir şans yaratılacağını vurguladı. Modern termal tesislerin uzman özel sektör tarafından kurulup işletilmesi, özel sektöre termal su ve arazi ve diğer finansmanlarla etkin teşvik sağlanmasının gerektiğini ifade etti. Dr. Toros Özbek daha sonra Heybeli Kaplıcaları ile ilgili olarak şu öneri ve açıklamalarda bulundu:

1) Heybeli termal sahası, turizm merkezi ilan edilektir. Böylelikle termal alandaki yapılaşmalar Turizm Bakanlığı'ndan onaylı imar planı ile denetlenecek.

2) Heybeli Termal Tesislerinde

kür merkezi bulunmamaktadır. Bu nedenle, bu tesisin sağlık tesisi olarak nitelendirilmesi için termal otel - termal kür merkezi entegrasyonuna gidilmesi gerekmektedir. Tesislerde doktor ve ilgili üniteler bulunmamaktadır. Ayrıca en kısa zamanda gerekli hijyenik önlemler alınmalıdır.

3) Artık "hamamcılık" yerini rekreatif ve tedavi amaçlı termal sistemlere bırakmalıdır. Bu nedenle, standartlara ve yönetmeliklere uygun proje ve tesis yapılmalı ve bu tesislerde 12 ay süren termal turizm gerçekleştirilmelidir. Projeler, konunun uzmanlarınca çizilmediği ve uygulanmadığı için amaçtan uzak, ekonomik olmayan tesisler ortaya çıkmaktadır. Bunların önlenmesi gerekir.

Dr. Toros Özbek

4) Boşa akan termal suyun jeotermal enerjisinden yararlanarak tesis, havuz vs. ısıtılması sayesinde önemli bir ekonomi sağlanabilir. Ayrıca çevrede seracılık da yapılabilir.

5) Termal suya soğuk su karıştırılarak soğutmak, termal suyun şifa özelliğini bozmaktadır. Bu nedenle, kışın jeotermal ısıtmadan özelliği bozulmadan çıkan balneoterapiye uygun sıcaklıktaki-

su kullanılmalı; yaz aylarında ise "plate aşanjör" ile su, kullanım sıcaklığına düşürülmelidir.

6) Heybeli Termal Tesislerine yapılacak kapalı havuzlar ile talep artırılabilir.

7) Konaklama tesisleri (otel-motel-apart otel) eğer belge alacak ise mutlaka Turizm Bakanlığı yönetmeliklerine uygun olarak rehaplite edilmesi gerekmektedir.

8) Termal otel - termal kür merkezi - kür parkından oluşan termal kompleksler, amaca ve tekniğe uygun olarak yapıldığında kısa sürede yatırımı geri ödeyen, kârlı tesis yatırımlarıdır. Bu sistemle, kür merkezi ve rekreatif havuzlar talebi artırıcı fonksiyon yaratırlar.

I.T.Ü Maden Fakültesi'nden Doç.Dr. Nevin Çekirge ile I.Ü. Tıbbi Ekoloji ve Hidro-Klimatoloji Anabilim Dalı Başkanı Prof.Dr. Nurten Özer, son anda sempozyuma çeşitli nedenlerden dolayı katılamadılar. Her iki katılımcının da bildirisini I.Ü. Tıbbi Ekoloji ve Hidro Klimatoloji Anabilim Dalı'ndan Dr. Ali Yamen okudu.

Doç.Dr. Nevin Çekirge "**Türkiye'deki Kaplıca Mimarisinin Oluşumu ve Sorunları**" başlığını taşıyan bildirisinde şu görüşlere yer vermiş : "**Sıcak ve soğuk maden sularının değerlendirilmesi, konu ile ilgili uzmanların koordineli ve geniş kapsamlı çalışmaları sonucu mümkün olmaktadır. Bu kapsamda; sular ile ilgili hidrojeoloji, su kimyası ve kaptaj konularında çalışmalar yapılması ve tıbbi değerlendirmede bulunulması gerekir. Kaplıcaların hangi amaçla kullanılacakları önceden belirlenmelidir. Kaplıcalarımızda gözlenen bir başka mimari sorun da, kaplıca mekanlarına dönüktür. Bu mekanların teknik özelliklerinin ve nasıl kullanılacaklarının belirlenmemesi sonucu, yanlış düzenlemeler ve teknik hatalar ortaya çıkmaktadır.**"

Dr. Ali Yamen tarafından okunan bildirisinde Prof.Dr. Nurten Özer, termo-mineral suların tedavide kullanılması üzerinde durmuştur. Prof. Dr. Özer, termal suların dünyanın pek çok yerinde tedavi amacıyla değerlendirildiğini anlatarak, ancak bu tür tedaviler-

Orhan Mertoğlu

Doç. Dr. Şakir Şimşek

de uyulması gereken birtakım kurallar bulunduğunu açıkladı. Bazı hastaların termal tedavide tersine sonuçlar verdiğini, bu nedenle de hangi hastalıkların termal tedavi açısından olumlu, hangilerinin olumsuz sonuçlar verdiğinin çok iyi bilinmesi, uygulamada da buna titizlikle uyulması gerektiğine dikkatleri çeken Prof. Dr. Özer, bu hastalıkların neler olduğunu ayrı ayrı bildirisinde açıklamıştır.

Sempozyumun diğer bir konuşmacısı olan Nazmi Kozak da "Termal Turizm İşletmeciliği" konulu bildirisini sundu. Konuşmasının başında termal turizm işletmeciliğinin, en az bu tesislerin planlanması, inşa edilmesi kadar önemli olduğunu, zira bu tesislerin kârlılığının tümüyle iyi işletilmeleri ile yakın bir ilgisi bulunduğunu belirtti. Termal turizm işletmelerinin klasik konaklama işletmelerine göre kendilerine özgü birtakım özelliklere sahip olduğunu örnekler vererek anlatan Kozak, bu farklılığın termal turizm tesislerin işletmeciliğindeki önemi arttıran öğelerden biri olduğunu açıkladı. Nazmi Kozak, termal turizm işlet-

melerine farklılık kazandıran öğeleri üç ana başlık altında şu şekilde açıkladı:

1) Termal turizm işletmelerine gelen müşterileri (küristler) farklı beklentilere sahip olan insanlardır. Çünkü bazı müşteriler sağlık, bazıları dinlenme, bazı küristler de hem kür hem de dinlenme amacıyla

la bu tesislere gelmektedirler.

2) Termal tesiste gerçekleştirilen konaklamaların süresi, kür merkezi uygulamaları nedeniyle iki-üç hafta arasında değişmektedir.

3) Termal turizm tesislerine gelen müşterilerin hem iki-üç hafta arasında konaklamak zorunda olmaları, hem de bir günün yalnızca bir-iki saatini kür merkezindeki tıbbi uygulamalar için harcamaları, ortaya büyük bir boş zaman çıkarmaktadır. Bu nedenle termalizm tesislerde rekreatif üniteler büyük önem kazanmaktadır.

Sempozyumun son konuşmacısı olan Anadolu Üniversitesi Eskişehir Meslek Yüksek Okulu öğretim üyelerinden Yard. Doç. Dr. Feri Maviş de "Termal Turizm İşletmelerinde Pazarlama Faaliyetleri" başlığını taşıyan bildirisini sundu. Yard. Doç. Dr. Maviş, bildirisinde termal turizm işletmelerinin pazarlama faaliyetlerinde hangi pazarlama stratejilerinin izlenmesi gerektiği üzerindeki görüşlerini açıkladı. □

Nazmi Kozak